

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımızın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Kezban KONUKÇU

İstanbul Milletvekili

Kamuoyunda ‘Rezerv Alan Yasası’ olarak bilinen ancak halkta “mülksüzleştirme yasası” biçiminde karşılığını bulan 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, her geçen gün mağduriyetler yaratmaya devam etmektedir. “Rezerv yapı alanı” ilanları, çoğunlukla afet riskiyle ilgisiz, yerinden etme ve rant odaklı projelerin önünü açan bir araç haline gelirken sosyal devlet ilkesi ve halkın barınma hakkı açıkça ihlal edilir olmuştur.

Öyle ki; yurttaşların tapularını yurttaşlara sormadan el koyma hakkı sağlayan ilgili yasa birçok bölgenin ranta açılması için kullanılmaya başlanması ile öncelikle depremde yurttaşlar mağdur edilmiş deprem bölgesi sonrası ise yasanın en büyük hedef kenti İstanbul olmuştur.

Nitekim, İstanbul Ümraniye’de işçi ve emeklilerin yoğun olarak yaşadığı, Topağacı Mahallesi’nde yaşayan yurttaşlar, mahallelerinin “rezerv yapı alanı” ilan edilmesiyle birlikte, yerel yönetim ve merkezi idare iş birliğiyle bir zorbalık ve dayatma sürecine maruz bırakılmıştır. Mahalle sakinlerinin evleri yıkılmış, yurttaşların temel yaşam hakları olan altyapı hizmetleri (elektrik, su, doğal gaz vb.), hastası olan evler dahi gözetilmeden hukuksuz bir şekilde kesilerek, yurttaşlar evlerini terk etmeye zorlanmış ve adeta bir yaşam mücadelesi içine itilmiştir. Dahası, açılan davalara rağmen mahkeme kararları beklenmeden bu yıkımlar başlatılmıştır.

İlgili kurumlar tarafından mahalle halkına dayatılan muvafakatname ise içeriği itibarıyla hak kaybına yol açan, adaletsiz şartlar içeren ve kamuoyundan saklanan bir süreci meşrulaştırma aracına dönüştürülmüştür. Altyapı kesintilerinin durdurulmasını, sürecin şeffaf bir şekilde ve

hak kayıplarına yol açmadan ilerlemesini talep eden yurttaşlar; bir kısmı kendi istekleri ile bir kısmının ise baskı altında imzaladıklarını belirttikleri muvafakatnamede, ne kadar borçlanacakları konusunda hiçbir bilgi verilmediğini ve bunun belirsiz bırakıldığını, hakların , arsa büyüklüğüne göre dağıtıldığını, mevcut yapıların dikkate alınmadığını, 40 m²'den küçük arsalar için konut hakkı tanınmayarak paylı mülkiyet önerildiğini, tapuların Hazine'ye devrinin zorunlu tutulduğunu, devir yapılmadığı taktirde ise acele kamulaştırma uygulandığını, sözleşmeden çekilmek isteyenlerin yıkım ve hafriyat bedelini ödemek zorunda bırakıldığını, kira yardımının sadece talep eden ve anlaşma şartlarına uyanlara olmak üzere en fazla 48 ay süreyle verildiğini, elektrik, su ve doğalgaz kesintilerine dair sözleşmede herhangi bir maddenin yer almadığını ifade etmişlerdir.

Bu hukuksuzluğa karşı mahalle halkı, 2024 yılında mahallelerinin “rezerv yapı alanı” ilan edilmesiyle birlikte başlayan ve halkın iradesi dışında işleyen sözde “kentsel dönüşüm” sürecine karşı, barınma haklarını, yaşam alanlarını ve mahalle kültürlerini korumak için haklı ve meşru bir direniş başlatarak, “Topağacı Mahallesi Direniyor” çağrısıyla bir araya gelmişler sonrasında ise Barınma Hakkı Bürosu öncülüğünde meşru ve anayasal haklarını kullanarak mücadelelerini devam ettirmişlerdir.

Ne var ki, Bakanlık ve yerel idareler, halkın bu demokratik taleplerini görmezden gelmeye, rantsal odaklı, sermayeyi önceleyen ve halkı dışlayan bir anlayışla hareket etmeye devam etmektedir. Öyle ki; “Topağacı Mahallesi Direniyor” diyerek bir araya gelen mahalle sakinleri, 24 Temmuz'dan bu yana barınma haklarını savunmak için yürüyüşler gerçekleştirip Ümraniye Belediyesi önünde protesto eylemleri haklarını kullanırken iktidarın yurttaşların mücadelelerinin kolluk tehdidiyle engellemeye dair girişimleri kolluk güçlerinin mahalle sakinlerine yönelik müdahale görüntüleri ile basında yer almıştır.

Topağacı Mahallesi'nde yaşananlar yalnızca bir mahalleye özgü değil; Türkiye genelinde halkın iradesi dışlanarak yürütülen “kentsel dönüşüm” süreçlerinin geldiği noktayı gösteren çarpıcı bir örnektir. Söz konusu “rezerv yapı alanı” ilanları yalnızca bir imar aracı değil; aynı zamanda halkı yerinden eden, kamusal hizmetleri baskı aracına dönüştüren ve temel insan haklarını askıya alan bir araç haline gelmiştir. Neoliberal kent politikaları halkın yaşam hakkı, barınma hakkı ve kent hakkı üzerinde yıkıcı etkiler yaratmaktadır. Süreç kentsel dönüşüm adıyla anılsa da aslında yoksul halkın yaşadığı alanların sermayeye peşkeş çekilmesini amaçlayan bir rantsal dönüşüm projesidir. Mahalle sakinlerinin iradesi, görüşleri ve barınma hakları hiçe sayılmıştır.

Bu bağlamda;

- 1- Ümraniye ilçesi Topağacı Mahallesi hangi gerekçelerle “rezerv yapı alanı” ilan edilmiştir? Topağacı Mahallesi'nin itiraz süreçleri, istenilen teknik raporların alınamaması riskine girmek istememek için bu süreçleri bypass etmek adına afet riskli alan ilanı yerine rezerv alan ilan edildiği, bu ilan ile ilgili kanun ve yönetmeliklerin ihlal edildiği, halkın barınma hakkının gasp edildiği ve hukuki sürecin şeffaf bir şekilde yürütülmediği iddiaları doğru mudur? Bakanlığınız bu süreçte hangi yasal dayanaklara göre hareket etmiştir?
- 2- Bakanlığınızın bu kararı dayandırdığı bilimsel ve teknik raporlar kamuoyuyla paylaşılmış mıdır?
- 3- Söz konusu rezerv alan ilanı yapılmadan önce mahalle halkının görüşü alınmış mıdır? Alınmamışsa, neden demokratik katılım mekanizmaları işletilmemiştir?
- 4- Mahkeme kararları beklenmeden yıkım işlemlerinin başlatılmasının hukuki dayanağı nedir? Açılan davalara ve hukuki süreç devam ederken alınan bu kararlar, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırı değil midir? Bu konuda Bakanlığınızın sorumluluğu nedir?
- 5- Mahalle halkının temel yaşam hakkı olan altyapı hizmetlerinin, evinde hastası olanlar dahi gözetilmeden ve herhangi bir resmi yazı gösterilmeksizin keyfi bir şekilde kesilmesi kararı kim ya da kimler tarafından alınmıştır? Yaşam hakkı ve sağlık hakkı ihlali anlamı taşıyan bu insanlık dışı eylemin hukuki dayanağı nedir ve bu uygulamaya karşı herhangi bir idari veya adli soruşturma başlatılmış mıdır?
- 6- Direniş gösteren mahalle halkına yönelik tehdit ve polis müdahalesi iddiaları hakkında Bakanlığınızın bir bilgisi var mıdır?
- 7- Mahalle halkına imzalatılmak istenen muvafakatnamelerin içeriği, yurttaşların haklarını korumaya yönelik midir? Yoksa, dönüşüm sürecini tek taraflı bir dayatma haline getirmeyi mi amaçlamaktadır? Bu muvafakatnamelerin hazırlanma sürecinde mahalle halkının görüşleri alınmış mıdır?
- 8- Topağacı Mahallesi'nde yaşayan yurttaşlara, mevcut yerlerinden edilme sürecinde alternatif barınma, sosyal destek ya da yeniden yerleşim olanakları sunulmuş mudur? Sunulduysa hangi koşullarla ve kaç haneye verilmiştir? Sunulmamışsa gerekçesi nedir?
- 9- Topağacı Mahallesi'nde yaşayan yurttaşların kurduğu Barınma Hakkı Bürosu'nun talepleri ve dile getirdiği mağduriyetler Bakanlığınızın gündemine gelmiş midir? Bu taleplerin karşılanması ve halkın mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla Bakanlığınızın somut adımları neler olacaktır?

- 10- Kentsel dönüşüm uygulamalarının büyük bölümü neden gecekondlu, dar gelirli ve emekçi mahallelerde yoğunlaşmaktadır? Bu durum, sınıfsal ve sosyo-ekonomik temelli bir ayrımcılığın göstergesi değil midir?
- 11- Son 5 yıl içerisinde İstanbul genelinde hangi mahalleler “rezerv yapı alanı” ilan edilmiştir? Bu alanlarda yürütülen projelerin yüklenici firmaları kimlerdir? Bu firmalarla yapılan sözleşmeler kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
- 12- Son 5 yıl içerisinde “Rezerv yapı alanı” ilan edilmesi ile kaç insanımız yerinden edilmiştir?
- 13- Kentsel dönüşüm adı altında yürütülen bu süreçlerin kamusal fayda yerine özel şirketlerin ve sermaye gruplarının karına hizmet etmesi hükümetinizin şehircilik ve barınma politikaları açısından nasıl açıklanmaktadır?
- 14- Rezerv yapı alanı ilanlarının çoğunun halkın yaşam alanlarını sermayeye açmak ve rant elde etmek amacıyla kullanıldığı yönündeki kamuoyundaki iddialara ilişkin Bakanlığınızın açıklaması nedir?
- 15- Bakanlığınız, kentsel dönüşüm süreçlerinde halkın barınma hakkını merkeze alan, adil ve rıza temelli politikalar izleyecek midir? Yoksa, Topağacı'nda yaşanan örnekte olduğu gibi, kentsel dönüşüm adı altında rant ve sermaye çıkarlarını önceleyen uygulamalara devam mı edecektir?